

Základná umelecká škola Štefánikova 20, 071 01 Michalovce

Školský vzdelávací program pre prvú časť prvého stupňa základného štúdia primárne umelecké vzdelávanie – ISCED 1 B Predmet : Hra na cimbale

Názov predmetu	Hra na cimbale
Ročník	Prvý
Časový rozsah výučby	1,5 hodiny týždenne
Učebný plán	č. 4
Stupeň vzdelania	Prvý, ISCED 1B
Názov ŠVP	Štátny vzdelávací program ZUŠ v SR
Názov ŠkVP	Školský vzdelávací program ZUŠ, Štefánikova 20, Michalovce, Iskrenie talentov
Forma štúdia	Denná
Vyučovací jazyk	Slovenský
Spracoval	Mgr. Martin Vidiševský
Koordinátor ŠkVP	PaedDr. Alena Hersteková
Schválené dňa	27.júna 2013

Charakteristika vyučovacieho predmetu

Cimbal so svojou bohatou umeleckou tradíciou nadobudol rovnoprávne postavenie s ostatnými hudobnými nástrojmi. Má nenahraditeľné postavenie vo folklóre, ale taktiež v populárnej, či vážnej hudbe. Štúdium cimbalu v ZUŠ poskytuje žiakom základy odborného hudobného vzdelania – primárne a nižšie sekundárne vzdelanie. Rozvíja hudobné zručnosti – technické, výrazové, pestuje rozvoj vôľových vlastností, vychováva amatérskeho interpreta hudby a vnímavého poslucháča hudobných diel. Rozvoj kľúčových kompetencií absolventa ZUŠ pokračuje štúdiom na stredných školách typu konzervatória.

Vyučovací proces začína motívom, ľudovou piesňou a postupne prechádza k hre podľa sluchu, k hre z nôt, k transpozícii, k základom tvorenia vlastného sprievodu jednoduchých piesní až k základom improvizácie.

Ciele vyučovacieho predmetu

Všeobecné ciele:

- oboznámiť žiaka s hudobným nástrojom, jeho históriou a orientáciou v strunovej sústave,
- rozvíjať záujem o tento hudobný nástroj a o hudbu všeobecne,
- podporovať záujem žiaka o hru, rozvíjať jeho spontánnu aktivitu, fantáziu, rozvíjať hudobné cítenie a pamäť,
- naučiť žiaka systematicky pracovať,

- hrať ľudové piesne s rešpektovaním individuálnych schopností žiaka.

Špecifické ciele

- zvyšovať pohotovú orientáciu v strunovej sústave,
- rozširovať výrazové prostriedky,
- zdokonaľovať technickú a výrazovú stránku hry,
- viesť žiaka k samostatnosti v hre,
- využívať v rámci prehrávania domácej úlohy hru z listu.

Vzdelávanie smeruje k tomu, aby žiaci dokázali:

- dynamicky a úderovo rozlišovať vedúci hlas, viesť žiaka k počúvaniu vlastnej hry a hudobného prejavu,
- naučiť žiaka základom akordického sprievodu, samostatnej práci s ľudovou piesňou, základom improvizácie, súhry s iným hudobným nástrojom, hry v súbore,
- pripraviť žiaka na všestranné spoločenské uplatnenie a zdokonaľiť osobitý prejav pri interpretácii.

Výchovno-vzdelávacie stratégie

Základné kľúčové kompetencie a spôsobilosti žiaka v prvom ročníku rozvíjame nasledovne:

1. Sociálno-komunikačné spôsobilosti

Vo vyučovacom predmete hra na cimbale využívame pre utváranie a rozvíjanie tejto kľúčovej kompetencie výchovné a vzdelávacie stratégie, ktoré smerujú k tomu, aby žiaci vedeli:

- kultúrne a súvisle sa vyjadrovať, používať základnú hudobnú a nástrojovú terminológiu primeranú veku a schopnostiam žiaka,
- aktívne počúvať, sústredene pracovať a náležite reagovať,
- uplatniť ústretovú komunikáciu pre vytváranie dobrých vzťahov so spolužiakmi, učiteľmi, rodičmi a ďalšími ľuďmi, s ktorými prichádzajú do kontaktu.

2. Spôsobilosti v oblasti matematického a prírodovedného myslenia

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- rozvíjať schopnosť objavovať, pýtať sa a hľadať odpovede, ktoré vedú k systematizácii poznatkov,
- v každodenných situáciách mať schopnosť používať modely logického a priestorového myslenia a prezentácie:
 - interné a verejné žiacke koncerty,
 - interpretačná prehliadka v hre na klavíri.
- Rozvíjať schopnosť objavovať, pýtať sa a hľadať odpovede, ktoré vedú k tvorivosti.
- Uvedomele pracovať s rytmickým pôdorysom skladby.

3. Spôsobilosti v oblasti informačnej a komunikačnej technológie

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- počúvať digitálne zdroje.

4. Spôsobilosti učiť sa učiť sa

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- spoľahливо a úspešne zaznamenávať a zapamätávať si informácie, spomenúť si na ne a využívať ich pri praktickej zručnosti v hre na cimbale,
- vytrvalo, iniciatívne a samostatne sa učiť a získavať informácie,
- hodnotiť informácie a využívať ich aj v medzipredmetových vzťahoch.

5. Spôsobilosť riešiť problémy

„Schopnosti tvorivo riešiť problémy“ môžeme využiť vo viacerých predmetoch tým, že vytvoríme pre žiakov motivačné a aktivizujúce pracovné prostredie a podmienky na riešenie praktických a teoretických problémových úloh a situácií,

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- hľadať a využívať rôzne informácie,
- skúšať viaceré možnosti riešenia problému,
- overovať správnosť riešenia a osvedčené postupy aplikovať pri podobných alebo nových problémoch.

6. Osobné, sociálne a občianske spôsobilosti

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- vytvárať si pozitívny sebaobraz, ktorý podporuje sebadôveru a sebarozvoj,
- uvedomovať si svoje silné a slabé stránky ako svoje tvorivé a rozvojové možnosti,
- uvedomovať si svoje práva a povinnosti a aktívne ich realizovať,
- kontrolovať vlastné konanie a vedieť odhadnúť dôsledky svojich rozhodnutí a činov,
- mať zodpovednosť a schopnosť dodržiavať dohody.

7. Spôsobilosť vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- tvoriť a prijímať umenie,
- pomenovať druhy umenia, ich špecifické zákonitosti a vyjadrovacie prostriedky,
- vyjadriť svoj názor i vkus,
- ovládať základné pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu).

Stratégia vyučovania

Pri vyučovaní sa budú využívať nasledovné metódy a formy práce:

Názov tematického celku	Stratégia vyučovania	
	Metódy	Formy práce
1. Základy hry na nástroj	<ul style="list-style-type: none"> • slovná metóda • názorná metóda • praktická metóda • reproduktívna metóda 	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca na vyučovacej hodine • domáca príprava na vyučovaciu hodinu
2. Hudobno-teoretické poznatky	<ul style="list-style-type: none"> • analyticko – syntetická metóda • deduktívna metóda 	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca na vyučovacej hodine • domáca príprava na

	<ul style="list-style-type: none"> • informačno-receptívna metóda • problémový výklad 	vyučovaciu hodinu
3. Hudobno-výrazové prostriedky	<ul style="list-style-type: none"> • reproduktívna metóda • heuristická metóda 	<ul style="list-style-type: none"> • počúvanie hudobných nahrávok a interpretácie učiteľom

Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

Názov tematického celku	Odborná literatúra	Didaktická technika	Materiálne výučbové prostriedky	Ďalšie zdroje
1. Základy hry na nástroj	Ľudove piesne podľa výberu	- videotechnika, CD, DVD, - zvukové pomôcky:	ilustrácie	- internet
2. Hudobno-teoretické poznatky	Cimbalová škola podľa výberu	Prehrávač, vzorový prednes učiteľa		- knižnica
3. Hudobno-výrazové prostriedky	Cimbalová škola podľa výberu	- videotechnika, CD, DVD - zvukové pomôcky: typy cimbalov		- internet

Obsah vzdelávania

TEMATICKÝ CELOK	KOMPETENCIE	VÝKONOVÉ ŠTANDARDY	KRITÉRIA HODNOTENIA	METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA
1. Základy hry na nástroj	<p>Učiť žiaka ovládať:</p> <ul style="list-style-type: none"> • správne návyky pri hre na cimbale: <p>držanie tela, sedenie pri nástroji, dýchanie, držanie paličiek</p> <ul style="list-style-type: none"> • tvorenie tónu • čítanie notového zápisu • čítanie rytmického zápisu a jeho realizácia v hre • uvedomelá aplikácia dynamických znamienok v hre 	<p>Žiak si má osvojiť:</p> <ul style="list-style-type: none"> • správne sedenie pri hre • správna poloha rúk pri držaní paličiek • uvoľnené zápästia • uvedomelá práca s celým hracím aparátom 	<p>Žiak zvládol:</p> <p>základné návyky pri hre:</p> <ul style="list-style-type: none"> • správna poloha rúk pri držaní paličiek • uvoľnené zápästia • uvedomelá práca s celým hracím aparátom 	<ul style="list-style-type: none"> • práca na vyučovacej hodine • domáca úloha zameraná na precvičovanie základných návykov pri hre na cimbale • pochvala, povzbudenie, kritika • autoevalvácia • motivácia prostredníctvom úspešných žiackych vzorov • triedna besiedka, interný koncert, kultúrne vystúpenie, verejný koncert
2. Hudobno-teoretické poznatky	<p>Učiť žiaka ovládať:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hudobnú abecedu • notopis • základné metricko-rytmické delenie 	<p>Žiak si má osvojiť:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pomenovať tóny hudobnej abecedy • čítať notový zápis a aplikovať ho v hre • synchronizovať tóny 	<p>Žiak zvládol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pomenovanie tónov hudobnej abecedy • čítanie notového zápisu 	<ul style="list-style-type: none"> • práca na vyučovacej hodine • domáca úloha zameraná na precvičovanie hudobného zápisu

		pri hre so základnými metricko-rytmickými hodnotami	<ul style="list-style-type: none"> • zapojenie metricko-rytmických hodnôt do hry 	<ul style="list-style-type: none"> • pochvala, povzbudenie, kritika • sebahodnotenie
3. Hudobno-výrazové prostriedky	<p>Učiť žiaka ovládať:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteristiku tónu • silu tónu: dynamika • silu úderu • upevňovanie získaných návykov v PNV - uvoľňovacie cvičenia (v rámci prebratých stupníc) • hra z nôt - jednohlas, • hra durových stupníc cez 2 oktávy (C, G, D, A, F), • hra rozloženého tonického kvintakordu v rozsahu hranej stupnice, • jednoduchý dvojhlas, • hra ľudových piesní, dvojhlas. 	<p>Žiak si má osvojiť: rozlíšiť na tóne jeho:</p> <ul style="list-style-type: none"> • silu, dynamické rozdiely: <ul style="list-style-type: none"> - piano - mezzoforte - forte • výšku: intervalové vzdialenosti medzi tónmi • farbu: použiť rôzne polohy na cimbale, tempo v danej skladbe • jednoduchý dvojhlas, 	<p>Žiak zvládol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozlíšenie základných tónových vlastností: <ul style="list-style-type: none"> - výška - sila - farba • hra durových stupníc cez 2 oktávy (C, G, D, A, F), • hra ľudových piesní, dvojhlas 	<ul style="list-style-type: none"> • práca na vyučovacej hodine • domáca úloha zameraná na precvičovanie použitia základných tónových vlastností pri hre na cimbale • pochvala, povzbudenie, kritika • autoevalvácia • motivácia prostredníctvom úspešných žiackych vzorov • triedne besiedky, interný koncert, kultúrne vystúpenie, verejný koncert

Prehľad technických cvičení a etud

TARJANI-TÓTH Ida a FALKA József: Škola hry na cimbal I. a II. diel GERENCSEK, SZEVEKÉNYI: Cimbalová škola
V. BRADA: Škola hry na cimbal pre samoukov
F. REPA: Cimbalová škola I. a II. diel
J. MICKA: Husľové a elementárne etudy (výber)
J. JIRMAL: Škola hry na gitaru (výber)
F. WOHLFAHRT: op.45 Husľové etudy (výber)
H. KAYSER: Husľové etudy (výber)
Malý violončelista: Etudy v basovom kľúči (výber)
M. GIULIANI: op.100 Etudy pre gitaru (výber)
M. GIULIANI – G. CARULLI: Gitarové etudy op.60 (výber)
G. ALLAGA: Koncertné etudy pre cimbal (výber)

Prednesová literatúra

J. KOTLÍK: Prvý prednes pre gitaru
Š. SZOKOLAY: Cimbalom muzika I. diel
K. SICKHAUS: Výber skladieb pre hackbret I., III. diel
V. VAŠNA: Pieseň s variáciou
P. EBEN: Ľudové piesne
P.I. ČAJKOVSKIJ: Album pre mládež (výber) – Chorá bábika, Pohreb bábiky
B. BARTÓK: Pre deti (výber – klavír) al. IV.
M. JURČI: Pesničky pre všetkých I.-III. diel (akordeón)
J.S. BACH: Knižočka pre A.M. Bachovú (výber- klavír)
J. LAVOTTA: Maďarská muzika pre gitaru (výber)
K. SOSINSKIJ: Materiály do nauky hry na gitare (výber)
J. TRUHLAŘ: 50 ľudových piesní (gitaru)
J. TRUHLAŘ: Inštruktívne skladbičky (gitaru)
L. BÁRTA: Etudy a drobné skladby (gitaru)
I. SZELENYI: Detské svety (výber- klavír)
TARJANI-TÓTH Ida: Regezene cimbalomra (stará hudba pre cimbal – výber)

Hudba českých lutnových tabulatúr (výber)
Európska gitarová hudba (výber)
Lutnové skvosty starej Levoče (výber)
Klassiker für gitarre (výber)
Das gitarrspiel von Bruno Henze (výber)
J. POWROZNIAK: Tance i piesni ľudowe I. diel
J. POWROZNIAK: Latwe utvory dawnych mistrzov II., IV., XVII., XIX. diel (výber)
W. GOTZE: Tanzbuch für alle gitarresoiel (výber)
W. GOTZE: Unterhaltende musik für solo gitarre (výber)
R. SCHUMANN: Album pre mládež (výber- Malá štúdiá) klavír
J. MÓŽI: Veselo i vážne na husliach (výber)
D. ERDÉLYI: Maďarské piesne
G. ALLAGA: Maďarské piesne
J. BLOCH: Maďarské piesne
O. MÁCHA: Klavírna vlastiveda (výber – Slovácky cimbál)
M. DLOUHÝ: Ptám se, pampeliško (výber) klavír
S. JUŘICA: Z českých kytarových tabulatúr
J. MAZOUROVÁ: Prelúdiu a Toccatína III.
V. BRADA: Andante (rukopis) J.S.BACH: Knižočka skladieb pre A.M.Bachovú (duo)
J. JAKUBÍČEK: Slovenské ľudové piesne pre dva cimbaly
TARJANI-TÓTH Ida: Etuda pre 2 cimbaly
Š. SZOKOLAY: Cimbalom muzika II.diel (duo)
S. JUŘICA: Gitarové duetá
J. POWROZNIAK: Gitarové duetá
J. MAZOUROVÁ: Duhová kulička (duo pre zob.fl. a cimbal – rukopis)
B. BARTÓK: Maďarské ľudové tance (výber- duo)
A. VRTEL: Tance starých majstrov (výber- duo pre klavír a husle)
J. MAZOUROVÁ: Ukolébavka (duo pre cimbal a zob.fl., rukopis)